

—на ринку страхування здоров'я в останні роки працював 51 страховик, концентрації $CR_1 = 15 \%$, $CR_4 = 44 \%$, $CR_{10} = 72 \%$, $CR_{20} = 94 \%$;

—високий рівень конкуренції підтверджується індексом Герфіндаля—Гіршмана: для «life» страхування — 524, для страхування здоров'я — 708 і для ринку страхування майна/нещасного випадку — 402, для страхових груп — 620;

—інтегральна конкурентоспроможність ринку відповідає першому рівню з оцінкою «добре» за всіма страховими підгалузями: $IC \approx 156,9$ — для груп, $IC \approx 131,6$ — для «life» сектору, $IC \approx 175,9$ — для страхування здоров'я, $IC \approx 109,7$ — для ринку страхування майна/від нещасного випадку;

—індекс насичення/нерівномірного розподілу страховиків для ринку «life» страхування складає приблизно 4,5, для ринку страхування здоров'я — 2,5, для ринку страхування майна/від нещасного випадку — 7,7;

—існують бар'єри входження/виходу для страхової галузі;

—активи найбільшого страховика Allianz Lebensversicherungs AG становлять приблизно 10 % усього страхового ринку країни в активах і можуть мати не тільки позитивний ефект, а й стати загрозою для страхового ринку Німеччини.

Список літератури

1. Financial Services Action Plan: Progress and Prospects. Insurance and Pensions Expert Group // European Commission. Directorate General for Internal Market. – Brussels. – May 2004. – 30 p.

2. Шірінян Л. В. Комплексна оцінка конкурентного середовища на ринку страхових послуг України / Л. В. Шірінян // Фінанси України. — 2011. — №6. — С. 76—85.

УДК 368.

Г. В. Шкварець,

викладач кафедри фінансів суб'єктів

господарювання і страхування,

Тернопільський національний економічний університет

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ СТРАХОВИХ ВІДНОСИН

З появою потреби у відшкодуванні збитку, який породжується непередбачуваними, вірогідними, негативними обставинами, виникають відносини між людьми щодо попередження, подолання та обмеження наслідків негативних подій.

У зв'язку з необхідністю відшкодувати збитки при настанні непередбачуваних несприятливих обставин, а також для того, щоб громадяни мали змогу отримувати допомогу при настанні певних подій у їх житті, виникають відносини між страховиками та страхувальниками з приводу формування та використання спеціальних страхових фондів. Такі відносини становлять сутність страхових відносин.

Слід зазначити, що спочатку створення страхового фонду здійснювалося у натуральному вигляді шляхом резервування частини продуктів виробництва і відносини, що виникали з приводу формування і використання цього резерву, з нашої точки зору, мали, в основному, економічний характер.

Відносини з приводу формування спеціального страхового (натурального) фонду не носили систематичний регулярний характер. Розмір фонду визначався по узгодженню зацікавлених сторін (спільне страхування) і ліквідувався при закінченні тієї операції, на випадок якої він створювався, тобто був відсутній рух фонду у часі.

Зародження страхових відносин у період первісного ладу відбувалось у вигляді відносин взаємодопомоги (страхової взаємодопомоги), тобто члени того чи іншого колективу страхували самі себе (здійснювали взаємодопомогу) і мали за мету не отримання матеріальних доходів, а тільки компенсацію збитків. Історично ці відносини мали натуральну форму розкладки збитку і тільки з розвитком товарно-грошових відносин натуральна форма поступалася місцем грошовій формі розкладки збитку. В подальшому, зі зміною суспільних відносин, форми та види страхової взаємодопомоги диференціюються [1].

Зародившись ще в період існування первісного ладу, страхування стало невід'ємною частиною економічних відносин. З розвитком суспільства ці відносини все більше набували характер фінансових. При цьому, на відміну від промислових і комерційних підприємств, страховик приймає гроші від страхувальників не в обмін на суто матеріальний товар або послуги, а в обмін на страховий захист у вигляді майбутніх страхових виплат тільки тим страхувальникам, які зазнали збитків і потребують фінансової допомоги.

З ускладненням політичної організації світу збільшилася ймовірність виникнення соціальних, міжнаціональних і міждержавних конфліктів, внаслідок яких зазнають втрат як окремі підприємства, так і суспільство загалом. Імовірність таких конфліктів набуває все більшого значення з огляду на поглиблення міжнарод-

них інтеграційних процесів. Розвиток міжнародних фінансових відносин, пов'язаних з міждержавним торговельним оборотом і міждержавним переливанням капіталів, супроводжується збільшенням міждержавних фінансових потоків, які потребують страхового захисту.

Сутність економічної категорії страхового захисту полягає у накопиченні та подальшому використанні ресурсів для захисту від усіляких небезпек і ризиків, а також у відшкодуванні витрат, пов'язаних з ними.

Зміст страхових відносин охоплювало утворення й використання ресурсів страхового фонду незалежно від конкретної форми його організації.

У міру розвитку суспільства ці відносини одержали цивільно-правове закріплення, що у свою чергу дозволило регулювати їх правовими методами.

Економічні відносини страхування є складними та багатограними. Економічну категорію страхування характеризують такі ознаки:

1. Під час страхування виникають грошові перерозподільчі відносини, зумовлені наявністю страхового ризику як імовірності та можливості настання страхового випадку, здатного завдати матеріальних та інших збитків.

2. Для страхування характерні замкнені перерозподільчі відносини між його учасниками, які пов'язані з солідарним розподілом суми збитку одного чи кількох суб'єктів на всіх суб'єктів, залучених до страхування.

3. Для організації замкнені розподілу збитку утворюють грошовий фонд цільового призначення, який формують за рахунок фіксованих внесків учасників страхування. Оскільки кошти фонду використовують тільки між учасниками його створення, розмір страхового внеску відображає частку кожного з них у розподілі збитку. З огляду на це, чим ширше коло учасників страхування, тим менший розмір страхового внеску, тим доступніше та ефективніше страхування.

4. Страхування передбачає перерозподіл збитку як між різними територіальними одиницями, так і в часі.

5. Характерною рисою страхування є повернення мобілізованих у страховий фонд платежів [2].

В ідеальних страхових відносинах страхувальник реалізує свій економічний інтерес — страховий інтерес — за відповідну плату отримує страховий захист свого майнового інтересу, страховик, реалізуючи свій економічний інтерес, отримує страховий платіж і

дохід, а держава в якості економічного інтересу отримує дешеві інвестиційні ресурси та сталість економічної системи, а також надходження у вигляді податків та обов'язкових платежів за страхову діяльність. У цьому контексті гостро стоїть питання оцінки та узгодження економічного інтересу, що може бути виражене в корисності й економічній ефективності страхування, які розглядається з позиції страховика, страхувальника, страхової галузі та держави [3].

Отже, людина і суспільство усвідомлювали необхідність страхування і це обумовлювало формування адекватних страхових відносин між суб'єктами страхових відносин.

Список літератури

1. Райхер В. К. Общественно-исторические типы страхования. — М.: ЮКИС, 1992. — С. 282.
2. Плиса В. Й. Страхування: Навч. посібник. — К.: Каравела, 2005. — С. 392.
3. Александрова М.М. Економічний та страховий інтерес, їх вплив на страхові відносини / М. М. Александрова // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аудиту. Міжнародний збірник наукових праць / Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. Випуск 3 (21). / Відповідальний редактор д-р екон. наук, проф. Ф. Ф. Бутинець. — Житомир: ЖДТУ, 2011. — С. 53—59.

УДК 334.722:368 (477)

Т. В. Яворська,

канд. екон. наук, доц.,
доцент кафедри банківського і страхового бізнесу,
Львівський національний університет імені Івана Франка

НАПРЯМИ КОНКУРЕНТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО СТРАХОВОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Конкурентне регулювання страхового підприємництва — це сукупність заходів відповідних органів державної влади щодо цілеспрямованого впливу на конкурентну поведінку суб'єктів страхового підприємництва шляхом застосування різноманітних методів та інструментів. Основними напрямками конкурентного регулювання є такі процеси у страховому підприємстві Украй-